

7. АГРАРНА ОСВІТА

ДУАЛЬНА ФОРМА В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЯК ОДИН ІЗ ЕЛЕМЕНТІВ ЕФЕКТИВНІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВОЄНОГО СТАНУ

Коробко О.О.

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

e-mail: a.korobko1990@gmail.com

Сучасна ситуація в Україні створює для навчальних закладів нові виклики, які вимагають швидкої адаптації освітніх підходів до потреб аграрної сфери. Однією із сучасних форм навчального процесу який допомагає у адаптації до сучасних умов виробничої сфери є дуальна форма навчання, яка поєднує теоретичну освіту з практичним досвідом у реальному професійному середовищі [1]. Це інноваційний освітній підхід, який вже тривалий час використовується в багатьох країнах, однак, в Україні лише починає впроваджуватися. Проблеми сучасних процесів розвитку дуальної освіти висвітлено в низці праць авторів І. Коркуна, І. Гардабхадзе, Л. Кримчака, Н. Куделі, О. Кушнірецької, В. Лук'янихіна, Л. Марценюка, С. Помінчука, І. Тесленка, О. Яковчука та багатьох інших [2].

Батьківщиною дуальної освіти вважають Німеччину, яка запровадила навчання у пропорції «30% теоретичного навчання, 70% – практичного» ще в минулому сторіччі. Далі цей підхід поширився в Європі, Канаді, Південній Кореї та Китаї [3]. Сутність німецької моделі дуальної освіти та перші кроки щодо впровадження дуальної освіти в Україні добре проаналізовано в працях Т. П'ятничук [2]. В Україні пілотну програму дуального навчання реалізували впродовж 2015-2017 років [4]. Тоді старувала експериментальна програма з організації навчально-виробничого процесу з елементами дуальної форми

навчання на базі Вищого професійного училища №33 м. Києва (професія «Кухар»), Вищого професійного художнього училища м. Львова (професія «Маляр»), Вищого професійного училища машинобудування м. Запоріжжя (професія «Токар») [3].

Одним із наріжних каменів дуальної форми навчання є практична орієнтація та отримання актуальних навичок який є відповідним до потреб ринку саме зараз. Саме такий підхід зближує освіту з виробничим сегментом про що і свідчить приклад реалізації в Україні в перші пілотні роки впровадження. Відтак за даними МОН України перший випуск трьох експериментальних груп засвідчив позитивні результати впровадження елементів дуальної форми навчання: високий рівень працевлаштування – до 97 %, підвищення якості професійної підготовки на 12-17%, додаткові фінансові надходження – до 50 тис. грн у кожному закладі, та разом з тим зменшення витрат на комунальні послуги та витратні матеріали [3].

Починаючи з 2020-2021 навчального року професійну освіту за дуальною формою здобували вже 12 395 осіб. Найбільша кількість учнів, які навчаються за дуальною формою освіти, у закладах Хмельницької області (877 осіб), Львівської (807 осіб), Вінницької (529 осіб) та м. Києва (464 осіб) [3]. У 2021-2022 навчальному році коло навчальних закладів значно збільшилось як і кількість освітніх програм і для аналізу стану реалізації було проведено дослідження серед 86 закладів вищої освіти, понад 30 закладів фахової та передвищої освіти та понад 600 підприємств [6].

Так, аналізуючи звіт в аспекті розвитку дуальної освіти в аграрній сфері можна сформулювати наступні попередні висновки та особливості впровадження.

Реалізації дуальної освіти дала змогу значно посилити навички і вміння здобувачів, однак з'ясувала застарілість теоретичної інформації, що надається закладом освіти та на невідповідність навчального матеріалу новітнім тенденціям у галузі [5, с. 49]. Через наслідки повномасштабного вторгнення

24.02.2022 року частина навчальних закладів через релокацію, знаходження на підконтрольних ворогом територій не змогли долучитися до реалізації дуальної або елементів дуальної освіти [5, с. 40-41] що знизило інтенсивність запровадження порівняно до 24.02.2022 року.

Однак за результатами зведеного звіту [5, с. 81-82] чітко простежуються що аграрна освіта займає провідні місця за кількістю спеціальностей фахової передвищої освіти за якими проводилося навчання в дуальній формі в період до та після 24.02.2022 року займала провідне місце серед усіх напрямів. На бакалавраті кількість спеціальностей була дещо нижчою порівняно до спеціальностей фахової передвищої освіти, і ця кількість спеціальностей суттєво скоротилася після 24.02.2022 року як на бакалавраті так і на магістратурі.

Якщо аналізувати по загальній кількості кейсів які були реалізовані після 24.02.2022 року то 201 «Агрономія» має 4 впроваджених кейси, 204 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва» – 2, 205 «Лісове господарство» – 1. Порівняно до інших галузей спеціальностей галузь знань «20 Аграрні науки та продовольство» по кількості впровадження дуальної освіти поступається лише галузям знань: 01 Освіта/Педагогіка; 07 Управління та адміністрування; 12 Інформаційні технології; 13 Механічна інженерія; 18 Виробництво та технології та 19 Архітектура та будівництво.

Загалом, помітно те, що такі підходи до новітніх навчальних підходів досить непогано реалізовані в аграрній сфері однак все ж є аспекти які гальмують її реалізацію, як в загальній освітній так і в аграрній сфері. В той же час сьогодні, до порівняння, 20,7% німецьких підприємств беруть участь у професійному навчанні в системі дуальної професійної освіти. Вони навчають більше 500 тисяч нових учнів щорічно і приймають на роботу до 66 % випускників після завершення навчання. Інвестиції в середньому на учня в рік близько 18 тис. € (62% це оплата праці самих учнів). Загальні чисті витрати на професійну освіту витрати бруто = 25,6 млрд €). В той же час близько 76%

витрат амортизуються завдяки трудовому внеску здобувачів упродовж навчання на робочих місцях підприємств [6].

На даний час в Україні відмічається врегулювання дуальної форми навчання Міністерством юстиції України зареєстровано наказ Міністерства освіти і науки України від 13 квітня 2023 року № 426, який затверджує Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти [7], що дає можливість краще забезпечити інформаційне супроводження навчального процесу. Все це дає змогу навчальним закладам різного рівня акредитації починати реалізовувати такі інноваційні освітні заходи для адаптації навчального процесу до виробничих умов аграрної сфери, посилення теоретичних та практичних навичок здобувачів.

Список використаних джерел:

1. Марценюк Л. В., Груздєв О. В. Дуальна освіта як засіб ефективного поєднання теорії та практики. *Економіка та держава*. 2021. № 3. С. 58–65. DOI: [10.32702/2306-6806.2021.3.58](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.3.58)

2. Дубовик О. В. Дуальна система професійної освіти. Сучасні тенденції розвитку освіти й науки: проблеми та перспективи: зб. наук. праць. Київ – Львів – Бережани –Ломза, 2022. Вип. 11. 221 с. URL: https://new.meduniv.lviv.ua/uploads/repository/kaf/kaf_armymed/LNNCPO-Zbirnyk-11.pdf (дата звернення: 30.11.2024).

3. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnicna-osvita/reforma-profesijnoyi-osviti/derzhavno-privatne-partnerstvo-ta-dualna-osvita/dualna-osvita> (дата звернення: 30.06.2023).

4. Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників : наказ М-ва освіти і науки України від 23.06.2017 р. № 916. URL: <https://osvita.ua/legislation/proftech/56443/> (дата звернення: 30.11.2024).

5. Аналітичний звіт за результатами третього року пілотного проєкту, що реалізується відповідно до Наказу МОНУ від 15.10.2019 № 1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту в закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» / автори: О. Бучинська, О. Давліканова, Т. Іщенко, І. Лилик, А. Чайковська, О. Яшкіна. – Київ: ТОВ «Вістка», 2022. 100 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/02/02/Dual.studies-02.02.2023.pdf> (дата звернення: 30.11.2024).

6. Пятничук Т. Дуальна система професійної підготовки фахівців: аналіз досвіду // Професійно-технічна освіта. 2018. –№ 3. – С. 27–31.

7. Наказ «Про затвердження Положення про дуальну форму здобуття фахової передвищої та вищої освіти» URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/06/26/Nakaz.MON.vid.13.04.2023-426-Minyustovanyy.pdf> (дата звернення: 30.11.2024).